

گزارش طرح:

حمایت از طبیعت گردی جامعه محور در راستای اجرای برنامه مدیریت جامع تالاب بین المللی خلیج گواتر و خور باهو

مجری:

شرکت تعاونی صنایع دستی و گردشگری ۶۱۶۶ طبیعت زیبای خلیج گواتر

پاییز ۱۳۹۹

خلاصه محتوایی:

تالاب بین المللی خلیج گواتر و خور باهو مجموعه ای از اکوسیستم های آبی شامل رودخانه، خور و خلیج است که با مساحتی معادل ۷۵ هزار هکتار در سال ۱۳۷۸ با کد ۱۰۰۶ در فهرست تالاب های بین المللی رامسر قرار گرفت. تالاب خلیج گواتر از زیستگاه های باارزش و غنی از نظر وجود انواع آبزیان و پرندگان مهاجر آبی و شکاری است. در این تالاب بیش از ۴۰ گونه پرنده تاکنون شناسایی شده است که ۱۳ گونه آن بومی و بقیه مهاجر هستند. از این رو جوامع محلی و سکونت گاه های حوزه ی تالاب نیز به درجات و اشکال مختلف، اثرات گردشگری را تجربه نموده اند. در واقع اکوتوریسم تالاب شامل فرهنگ اکولوژیکی تالاب است، که این ویژگی اخلاقی و مسئولیت پذیری اکوتوریسم تالاب، حفاظت از تالاب را مورد توجه قرار داده و از توسعه پایدار تالاب حمایت می کند. در این طرح گردشگری و توسعه پایدار در تالاب بین المللی خلیج گواتر و خور باهو، اهمیت و ارزش این تالاب، توسعه پایدار تالاب با استفاده از گردشگری مد نظر قرار می گیرد و در نهایت به برنامه و راهکارهای پیشنهادی در جهت حفظ تالاب ارائه می شود. خلاصه مراحل اجرایی که تاکنون انجام شده است عبارتند از: نیازسنجی و مطالعات پایه و تشکیل گروه اجرایی و نظارت و بخشی از تحلیل ذی نفعان بر اساس برنامه مدیریت جامع تالاب و ویژگی های منطقه صورت گرفت که بدان اشاره گردید. همچنین تاکنون پنج جلسه با کارشناسان محترم دفتر تالاب ها از سازمان حفاظت محیط زیست و کارشناسان محترم اداره کل حفاظت محیط زیست استان سیستان و بلوچستان و اداره محیط زیست چابهار و کارشناسان محیط زیست و گردشگری منطقه آزاد چابهار به صورت حضوری و نیز بر بستر اسکایپ برگزار گردید که در این جلسه ضمن مرور برنامه های پیش رو هماهنگی های لازم جهت اقدامات صورت پذیرفت. همچنین در این جلسات در خصوص نحوه تامین تجهیزات از جانب

منطقه آزاد در راستای اهداف طرح بحث گردید. همچنین طرح اولیه بروشور و پوستر نیز تهیه گردیده است. کارگاه های آموزشی با موضوع کارآفرینی در گردشگری با تاکید بر خدمات زیست بومی تالاب بین المللی خلیج گواتر و خور باهو برای فعالین حوزه گردشگری، تور لیدرها و راهنمایان گردشگری در شهرستان چابهار و روستای گواتر حاشیه تالاب برگزار گردید. اقدامات لازم در خصوص تجهیز و بهسازی ساختمان پرنده نگری بر اساس تفاهم نامه صورت گرفت.

Executive Summary

Govater Bay and Hur-e-Bahu international wetland is a collection of aquatic ecosystems including rivers, estuaries and bays, which with an area of 75,000 hectares in 1999 with the code 1006 were included in the list of Ramsar international wetlands. Govater Bay and Hur-e-Bahu international wetland is one of the valuable and rich habitats in terms of aquatic species and migratory birds. More than 40 species of birds have been identified in this wetland so far, 13 of them are native and the rest are migratory. Therefore, local communities and settlements in the wetland area have experienced the effects of tourism to varying degrees and forms. In fact, wetland ecotourism includes the ecological culture of the wetland, which this ethical feature and responsibility of wetland ecotourism, pays attention to the protection of the wetland and supports the sustainable development of the wetland. A summary of the implementation steps that have been done so far are: Needs assessment and basic studies and formation of an executive and monitoring group and part of the stakeholder analysis were performed based on the comprehensive wetland management plan and the characteristics of the region. Five meetings with experts of the conservation of Iranian wetland project and experts of the general department of environmental protection of Sistan and Baluchestan province and Chabahar environment department and environment and tourism experts of Chabahar free zone on Skype. In this meeting, the upcoming programs were reviewed and the necessary coordination for actions was made. Brochures and posters have also been prepared. Workshops on entrepreneurship in tourism with emphasis on the ecological services of Govater Bay and Hur-e-Bahu international wetland for tourism, tour leaders and tour guides were held in Chabahar city and Govater village on the edge of the wetland. Necessary measures were taken to equip and improve the bird watching building based on the memorandum.

فهرست مطالب

عنوان شماره صفحه

فصل اول

تالاب بین المللی خلیج گواتر و خور باهو..... ۲

فصل دوم

ارزش های تالاب:..... ۶

ارزش تالاب ها به عنوان زیستگاه حیات وحش و گیاهان آبی..... ۶

تالاب ها به عنوان زیستگاه آبیان:..... ۷

تالاب ها به عنوان زیستگاه پستانداران:..... ۸

تالاب ها به عنوان زیستگاه خزندگان و دوزیستان:..... ۸

ارزش تالاب ها از نظر تنوع زیستی:..... ۸

تالاب ها به عنوان زیستگاه پرندگان آبی و کنار آبی:..... ۹

فصل سوم

گردشگری پرنده نگری:..... ۱۳

تالاب بین المللی خلیج گواتر و خور باهو به عنوان زیستگاه پرندگان:..... ۱۶

فصل چهارم

اهداف کلی:..... ۲۰

گام های اجرایی برنامه:..... ۲۱

بررسی مطالعات پایه در زمینه وضعیت محیط زیست طبیعی و بیولوژیکی منطقه (اقلیم) آب و

هوا(گلباد ،ارتفاع،شیب،منابع آب،خاک،پوشش گیاهی وجانوری و.....)..... ۲۱

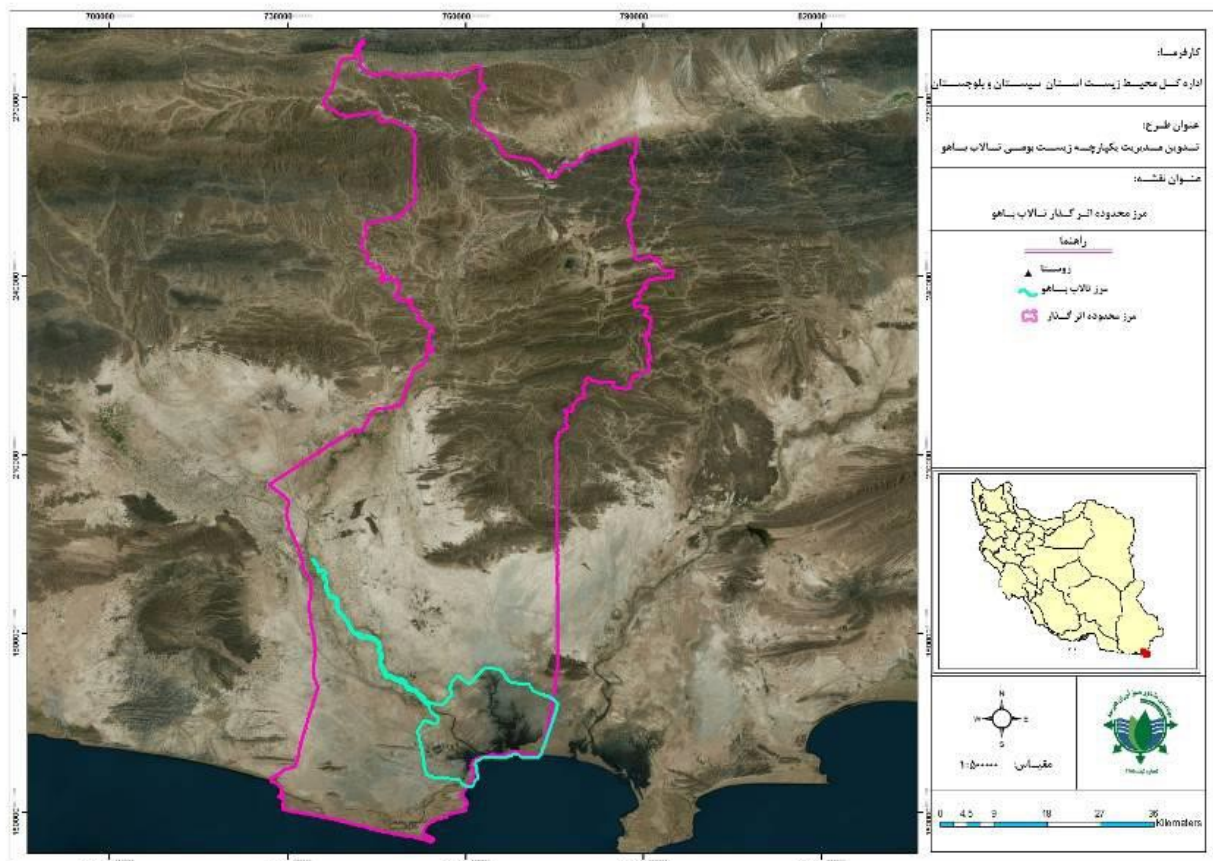
۲۸	 بررسی وضعیت محیط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، بهداشتی
۳۲	 بررسی پهنه بندی ناحیه طبیعت گردی گسترده و متمرکز در منطقه مورد نظر
۳۵	 نیازسنجی و بررسی وضعیت تور لیدرها
۳۶	 گام دوم: تشکیل گروه اجرایی و نظارت
۳۸	 گام سوم: تحلیل ذی نفعان
۳۹	 گام چهارم: برگزاری کارگاه های آموزشی با تکیه بر اصول تسهیل گری
۴۵	 گام پنجم: تهیه بروشور و پوستر
۴۵	 گام ششم: تجهیز سایت پرنده نگری از طریق ساخت و تامین نیمکت
۴	 منابع

فصل اول

تالاب بین الملی خلیج گواتر و خور باهو

تالاب بین‌المللی خلیج گواتر و خور باهو

تالاب بین‌المللی خلیج گواتر در منتهی الیه جنوب شرقی ایران و در ضلع غربی خلیج گواتر در طول جغرافیایی ۶۱ درجه و ۳۰ دقیقه و عرض جغرافیایی ۲۵ درجه و ۱۰ دقیقه به فاصله ۱۲۰ کیلومتری از چابهار قرار گرفته و یکی از مهم‌ترین خلیج‌های دریای عمان محسوب می‌شود. این تالاب در منتهی الیه جنوبی منطقه حفاظت‌شده گاندو در استان سیستان و بلوچستان قرار دارد و بخشی از منطقه حفاظت‌شده فوق‌الذکر است و در سال ۱۳۷۸ در فهرست تالاب‌های بین‌المللی در کنوانسیون رامسر به ثبت رسیده است. وسعت دهانه خلیج گواتر حدود ۳۲ کیلومتر بوده و عمق متوسط آن بین ۵ تا ۶ متر و مساحت آن در دوره‌های زمانی مختلف متفاوت می‌باشد که در شرایط کنونی مساحت کل آن ۳۴۴۴۶ هکتار می‌باشد.

در اطراف خلیج، سه خور گواتر و باهوکلالت (در قسمت ایرانی خلیج) و جیرانی (در قسمت پاکستان) و نیز دو رودخانه کلدانی (در قسمت ایرانی) و دشت خور (در قسمت پاکستان) وجود دارد. پوششی از جنگل‌های حرا *Avicennia marina* با مساحت حدود ۲۰۰۰ هکتار در اطراف سه خورمزبور موجود می‌باشد. این تالاب از لحاظ جغرافیایی در منطقه آب و هوایی نیمه گرمسیری قرار داشته و بدین لحاظ تغییرات زیادی در درجه حرارت محیط در عرض سال مشاهده نمی‌شود. حداقل درجه حرارت ثبت‌شده در خلیج گواتر حدود ۱۸ درجه سانتی‌گراد در آذر و دی‌ماه و حداکثر آن ۳۵ درجه سانتی‌گراد در خردادماه گزارش‌شده است. میزان بارندگی متوسط و تبخیر و تعرق پتانسیل سالانه به ترتیب برحسب میلی‌متر معادل ۳/۱۳۱ و ۵/۲۲۱۶ میلی‌متر است که نشان‌دهنده بیشتر بودن تبخیر نسبت به بارندگی در این تالاب می‌باشد. بررسی تصاویر ماهواره‌ای نشان می‌دهد که رودخانه باهوکلالت قبل از رسیدن به دریا و مصب باهو تالاب باهوکلالت را از قسمت کنار از بالا و میانه در مواقع سیلابی تحت تأثیر قرار می‌دهند. علاوه بر عوامل بارندگی، تبخیر و سیلاب‌های رودخانه‌ای این تالاب در معرض تأثیرات دائمی دریای عمان می‌باشد. بیشترین بخش یا تیپ اول این تالاب از نوع سواحل باز بوده (خوربا‌هو) و کمتر تحت تأثیر آب‌های رودخانه‌ای باهوکلالت و بیشتر تحت تأثیر اکوسیستم دریای عمان می‌باشد. همچنین در این نوع سواحل جنگل‌های مانگرو (حدود ۳۹۰ هکتار) و کفه‌های گلی از چهره‌های شاخص تالاب به شمار می‌روند. تیپ دوم تالاب، مصب باهو بوده که شامل دهانه ورودی رودخانه باهوکلالت به اکوسیستم دریا می‌باشد. تخلیه آب شیرین این رودخانه در مواقع پرآبی به داخل دریا روند جریان‌های ساحلی را تحت تأثیر قرار داده و در مواقع خشکی حد شوری و شیرینی در داخل رودخانه باهوکلالت و در جهت شمال منطقه بین ۸ تا ۱۲ و حتی در مواقعی به‌ندرت تا ۲۴ کیلومتری پیشروی می‌کند. میزان شوری آب خلیج در بعضی از ماههای سال کمتر از میزان معمولی (۳۶ تا ۳۷ گرم در لیتر) بوده است. حداکثر میزان شوری ثبت‌شده در خلیج گواتر ۹/۳۷ در لیتر در اردیبهشت‌ماه می‌باشد که علت آن درجه حرارت و میزان تبخیر بالا در این ماه از سال می‌باشد. یکی از عوامل مهم تغییرات فیزیکوشیمیایی و هیدرولوژی آب در خلیج گواتر وجود جریانات مونسن (Monsoon Current) در منطقه می‌باشد. این جریانات که به‌واسطه وجود باده‌ها و جریانات دریایی که تحت تأثیر مونسن تابستانی اقیانوس هند می‌باشد از نیمه دوم

اردیبهشت ماه آغاز شده و تا نیمه اول شهریور ماه به طول می انجامد. شدت این جریانات به طوری است که باعث متوقف شدن فعالیت های صیادی سنتی در منطقه شده و حتی تردد شناورهای بزرگ را نیز تحت تأثیر قرار می دهد. وجود این جریان در منطقه باعث تغییرات عمده ای در فاکتورهای فیزیکی و شیمیایی آب بخصوص نیتريتها (مواد مغذی) می شود. بطوریکه در طی زمان وجود جریان مونسن این مواد از قسمت های بستر مناطق آبی کنده شده و در لایه های آب به صورت محلول منتشر می شوند. در ماه های بعد از فصل مونسن به علت آغاز فعالیت فیتوپلانکتون ها پس از مدت کوتاهی میزان نوتریتها کاهش می یابد. میزان PH آب در تالاب گواتر دارای نوسانات بسیار کمی بوده و حداقل ۸ و حداکثر ۳/۸ بوده است. قابل ذکر است از آنجایی که تالاب های بین المللی خور باهو و خلیج گواتر تالاب های ساحلی - دریایی هستند، نسبت به تالاب های داخلی تهدیدهای کمتری از جنبه مسائل آبی دارند؛ زیرا هم به آب های آزاد متصل هستند و هم اینکه معمولاً جزر و مد خورها را پرآب می کند. آب شیرین تالاب های بین المللی خور باهو و خلیج گواتر از رودخانه باهوکلالت تأمین می شود؛ این رودخانه هم جزیی از این مجموعه تالابی است که طول آن ۶۰ کیلومتر است و وارد این مجموعه تالابی می شود و شرایط اکوسیستمی با شوری کمتری ایجاد می کند. بنابراین تهدید این مجموعه تالابی نسبت به تالاب های داخلی در تأمین آب شیرین و برقراری تعادل شوری و شیرینی آن است؛ چراکه از نظر تأمین آب که از طریق جزر و مد تأمین می شود، زمانی که آورده رودخانه باهوکلالت کاهش یابد، برای این تالاب ها از لحاظ اکولوژیکی مشکلاتی ایجاد می کند.

فصل دوم

ارزش های تالاب

ارزش های تالاب:

تالاب ها در تأمین سلامتی، رفاه و آسایش ساکنین خود و افرادی که در مناطق نزدیک و مجاور تالاب ها زیست می نمایند، حائز اهمیت می باشند. تالاب ها از پر تولیدترین اکوسیستم های جهان به شمار می آیند و به علاوه فوائد بسیاری را نیز به دنبال دارند. تالاب ها به نوبه خود دارای اجزاء عملکردها و صفات ویژه ای می باشند. اجزاء تالاب شامل اجزاء زنده و غیر زنده یا به عبارت دیگر شامل آب، خاک، پوشش گیاهی و جانوری می باشد. خدمات اکولوژیک تالاب، عملکرد متقابل اجزاء آن را قادر به ارائه خدماتی از قبیل ذخیره آب، حفاظت در برابر طوفان و کنترل سیلاب، ثبات و پایداری سواحل و کنترل فرسایش، تغذیه سفره آب های زیرزمینی (از طریق انتقال آب از سطح تالاب به داخل سفره آب ها) انتقال آب از سفره آبهای زیرزمینی و از اعماق خاک به سوی سطح و تأمین آب سطحی تالاب، تصفیه و پالایش آب و کاهش نوترینت ها و آلاینده ها (خودپالایی)، ثبات و پایداری عوامل اقلیمی منطقه خصوصاً بارندگی و درجه حرارت و صفات ویژه تالاب مثل تنوع زیستی و میراث فرهنگی می نمایند. اهمیت و ارزش تالاب ها را می توان در سه بخش کلی خلاصه نمود:

الف - ارزش تالاب ها به عنوان زیستگاه حیات وحش و گیاهان آبی.

ب - ارزش تالاب ها به عنوان بهبود دهنده کیفیت محیط زیست.

ج - ارزش های اقتصادی - اجتماعی تالاب

ارزش تالاب ها به عنوان زیستگاه حیات وحش و گیاهان آبی

تالاب ها زیستگاه آبزیان، دوزیستان، خزندگان، صدفها، پرندگان آبی و کنار آبی، پستانداران و گیاهان آبی و کنار آبی می باشند. همچنین تالابها منبع تأمین غذای بسیاری از وحوش دنیا نیز می باشند و در اکوسیستم تالابی گیاهان آبی و فیتوپلانکتون ها به عنوان تولید کنندگان اولیه و زئوپلانکتونها و سایر موجودات به عنوان مصرف کنندگان اولیه و سپس جانوران گیاهخوار و بالاخره حیوانات گوشتخوار و

نهایتاً انسان های حاشیه نشین تالابها در این زنجیره غذایی جای دارند. در رده بندی گیاهی و جانوری تقریباً از بیشتر خانوارهای جانوری و گیاهی یک یا چند گونه وابستگی مستقیم به تالاب دارند. تالاب ها، زیستگاه یک سوم گونه های گیاهی و جانوری در خطر انقراض می باشند. از آنجائیکه ارزش و اهمیت گونه های کمیاب در سلسله جانوران و گیاهان بسیار می باشد لذا ارزش تالاب ها به عنوان حافظان نسل جانوران و گیاهان در معرض خطر انقراض بسیار حائز اهمیت می باشد.

تالاب ها به عنوان زیستگاه آبزیان

تالاب ها زیستگاه بسیاری از آبزیان نظیر ماهیان، صدف ها، شکم پایان و غیره می باشند. به استثنای آبزیانی که صرفاً در دریاها عمیق یا دریاچه ها و یا رودخانه ها زیست می نمایند. تقریباً اکثر آبزیانی که در محیط های آبی زندگی می کنند به تالابها وابسته اند. تالاب ها مکان تخم ریزی میلیون ها ماهی مهاجر و بومی می باشند و آبزیان یکی از منابع تأمین پروتئین مورد نیاز بشر هستند، که یا در تالاب زندگی می کنند یا فصلی از سال را به تالاب مهاجرت می نمایند. تالاب ها زیستگاه ماهیان دریایی و صدف ها به شمار می روند. به عنوان مثال دو سوم تولید آبزیان (صدف ها، نرم تنان، ..). دریایی آمریکا، به تالابهای ساحلی دریایی وابسته است. آبزیانی که در صید تفریحی از آنها استفاده می شود در تالاب های سواحل دریاها به سر می برند و علاوه بر آن تالاب های ساحلی محل تخم ریزی میلیون ها ماهی دریازی می باشند. تالاب های ساحلی و مجزا از دریا برای بقا جمعیت ماهیان دریایی نقش اساسی دارند و از طرفی تالاب های ساحلی و خورها جهت ازدیاد نسل و حفظ میگوها و خرچنگ ها زیستگاههای اصلی محسوب می گردند و به طور کلی صید تجاری آبزیان هر کشوری بستگی مستقیم به تالاب ها دارد. تالاب های آب شیرین نیز محیط زیست و محل تولید و حفظ نسل آبزیان آب های شیرین می باشند. به عنوان مثال در ایران حدود ۲ میلیون هکتار تالاب وجود دارد که اگر تالاب های ساحلی و خورها را از آنها جدا کنیم باز هم حدود بیش از نیم میلیون هکتار، تالاب های آب شیرین و آب بندان ها مساحت خواهند داشت که محل تولید آبزیان می باشند. در آمریکا ۴/۵ میلیون هکتار تالاب آب شیرین وجود دارد که محل زیست ماهیانی نظیر Pike و Catfish و غیره می باشند. در ایران نیز بقای بسیاری از کپور

ماهیان به تالاب های آب شیرین بستگی دارد. به عنوان مثال تالاب انزلی متضمن بقای ماهی سفید می باشد. بنابراین تالابها هم به لحاظ ارزش غذایی و زیستگاهی چه بصورت دائمی و چه بصورت فصلی و نیز از لحاظ فراهم نمودن مکان تخم ریزی در حفظ و بقا نسل آبریان نقش مهم و اساسی ایفا می کنند.

تالاب ها به عنوان زیستگاه پستانداران

تالاب ها زیستگاه بسیاری از پستانداران نظیر موش های آبی و شنگ می باشند. در تالابهای ساحلی علاوه بر جانوران مذکور سایر پستانداران آبری نظیر دلفین ها نیز دیده میشوند. اغلب پستانداران بزرگ نظیر خرس ها بیشتر در تالاب های نیمه جنگلی مشاهده می گردند. بعضی از گونه ها نظیر گوزن ها، از علوفه تالابی تغذیه می نمایند و بقای آنها به بقای تالابی که در آن زیست می نمایند بستگی دارد.

تالاب ها به عنوان زیستگاه خزندگان و دوزیستان

برخی از گونه های خزندگان و تمامی گونه های دوزیستان در تالاب ها زندگی می کنند. در حقیقت تالاب ها مکان تولد، زندگی و مرگ و میر آنها می باشند. به عنوان مثال لاک پشت ها، کروکودیل ها و قورباغه ها از انواع دوزیستان (نمونه هایی از این قبیل می باشند. بیش از ۱۹۰ گونه دوزیست در تالاب به سر می برند که بدون وجود تالاب ها نسل آنها از بین خواهد رفت.

ارزش تالاب ها از نظر تنوع زیستی

سیاری از تالاب ها دارای ارزش زیستی بسیار غنی هستند، در غرب آفریقا در نیجریه و چاد، تالاب های بوجود آمده از سیلاب ها، زیستگاه میلیون ها پرند آبری و کنار آبری بومی و مهاجر می اشند. از طرفی تالاب ها ذخیره گاه های ژنتیکی بسیاری از گیاهان هستند. همچنین برنج غذای نیمی از جمعیت دنیا در زمین های تالابی تولید می شود، برنج وحشی یکی از منابع ژنتیکی مهم جهت به دست آوردن گونه های مرغوب و مقاوم در برابر بیماری است.

تالاب ها به عنوان زیستگاه پرندگان آبی و کنار آبی

تالاب ها از نظر حفظ و بقاء پرندگان آبی و کنار آبی بسیار مهم می باشند. علاوه بر آن پرندگان خشکی زی نیز از تالاب ها جهت شرب آب و پناهگاه استفاده می نمایند. به طور کلی تالاب های ایران محل زیست بیش از ۱۴۰ گونه پرنده مهاجر آبی و کنار آبی می باشند و این امر به دلیل دارا بودن مواد غذایی فراوان، امنیت و پناهگاه و شرایط آب و هوایی مناسب است که سبب شده تا ۶۳ گونه پرنده در تالاب های ایران جوجه آوری نموده و ۷۷ گونه نیز فصول زمستان و پاییز را در آنجا سپری کنند. اصولاً تالاب های ایران در مسیر مهاجرت پرندگان آبی و کنار آبی که در زمستان به طرف جنوب و در بهار به طرف شمال در رفت و آمد هستند، قرار دارند. سرشماری های زمستانه چندین ساله نشان می دهد که حدود ۱ تا ۴۰ میلیون پرنده مهاجر همه ساله در فصول پاییز و زمستان به تالاب های ایران مهاجرت می نمایند. باید گفت که در چند دهه اخیر تالاب های ایران نیز همانند تالاب های سایر نقاط جهان دچار آلودگی و تخریب شده که همین امر سبب کاهش تعداد پرندگان شده است. اکثر تالاب های جهان محل زیست پرندگان نادر و کمیاب آبی و کنار آبی به شمار آمده و در حفظ نسل آنها نقش اساسی ایفا می کنند. در حقیقت از بین رفتن تالاب ها موجب از بین رفتن نسل آنها خواهد شد. از پرندگان نادر تالاب زی در ایران به عنوان مثال می توان از پلیکان پا خاکستری سر سفید، غاز پیشانی سفید کوچک، اردک بلوطی و اردک مرمری نام برد. به طور کلی، پرندگان در خطر انقراض جهان در تالاب ها به سر می برند. به طور کلی نحوه استفاده پرندگان از تالاب ها به صورت مختلف زیر است.

تالاب ها مکان تغذیه پرندگان: مانند تغذیه فلامینگو از آرتمیا اورمیانها و یا تغذیه پلیکان ها از ماهیان.

تالاب ها به عنوان مکان آشیانه سازی پرندگان: مانند اردک مرمری که بر روی گیاهان دریاچه پریشان آشیانه سازی و جوجه آوری می نمایند.

تالاب ها به عنوان پناهگاه برای پرندگان: مانند پلیکان های سفید غیر جوجه آور که در فصل تابستان در دریاچه ارومیه زندگی می کنند.

تالاب ها به عنوان استراحتگاه پرندگان: نظیر استراحت اگرته‌ها بر روی درختان حرا در جنوب ایران در خلیج فارس.

فصل سوم

اکوتوریسم و پرنده نگری در تالاب

در سال‌های اخیر گردشگری در نواحی با جاذبه‌های طبیعی خاص، فرایندهای اکولوژیکی مهم و جوامع گیاهی و جانوری خاص جایگاه مهمی یافته است. اما بسیاری از جاذبه‌های طبیعی گردشگری، عرصه‌های منابع طبیعی با ویژگی‌های اکولوژیکی خاص هستند که باید حفاظت شوند. همچنین توسعه گردشگری در یک منطقه به طور مستقیم با کیفیت محیط آن در ارتباط است، به طوری که در موارد بسیاری مشاهده شده مکان‌های جاذب توریست بعد از تخریب توسط گردشگران رها شده‌اند. این دو مسأله تحقق حفظ کیفیت محیط و عرصه‌های منابع طبیعی و توسعه قابل دوام مقاصد توریستی به ظهور اکو توریسم کمک کرده است .. اکو توریسم سفر مسئولانه به محیط‌های طبیعی است که محیط زیست را حفظ و به اقتصاد مردم بومی کمک می‌کند. به خصوص در مناطق حساس و حفاظت شده با کاهش اثرات منفی زیست محیطی سبب بهره‌برداری متعادل از محیط خواهد شد. یکی از نواحی طبیعی جاذب برای توسعه اکو توریسم، اکوسیستم تالاب است که با توجه به جاذبه‌های اکولوژیکی متنوع شامل چشم‌انداز زیبا، اندوخت گاه بیوسفری و تنوع زیستی منحصر به فرد به عنوان یکی از کانون‌های گردشگری به خصوص طی سال‌های اخیر جایگاه ویژه‌ای در جذب گردشگر یافته است. اکو توریسم تالابی که به دنبال توسعه اقتصاد گردشگری پایدار و حفاظت از تالاب است، امروزه در حال کسب اهمیت بیشتر از سوی دولت‌ها و محققان می‌باشد. کشور نیز دارای تالاب‌های بی‌نظیر با جاذبه‌های گردشگری منحصر به فرد بسته به شرایط طبیعی و اقلیمی منطقه است، و چشم‌انداز گسترده‌ای برای انجام این شاخه از اکو توریسم دارد. دستیابی به موفقیت در توسعه اکو توریسم در این مناطق اکولوژیکی حساس در گرو برنامه‌ریزی مناسب و هدفمند با شناخت و ارزیابی قابلیت‌ها و توانمندی‌ها و تهیه برنامه مدیریتی متناسب با ویژگی‌های محیطی، اقتصادی و اجتماعی منطقه است. تجربه نیز نشان داده در نقاطی که گردشگری بدون برنامه‌ریزی و استراتژی مناسب توسعه یافته، مشکلات زیست‌محیطی و اجتماعی ناخوشایندی را به دنبال داشته است. در این راستا دستیابی به اکو توریسم پایدار به مدیریت موفق محیط بستگی دارد. علاوه بر این تحقق صنعت توریسم ضمن رعایت اصول حفاظت محیطی، با لحاظ کردن واکنش‌پذیری اجتماعی امکان‌پذیر است. چرا که در توسعه اکو توریسم با برنامه‌ریزی صحیح و مدیریت شرایط محیطی و اقتصادی و اجتماعی اثرگذار جوامع حاشیه بر

تالاب، ضمن آنکه خسارت به حداقل رسیده و پایداری اکوسیستم نیز تضمین می‌شود، جوامع پیرامونی نیز توانمند خواهند شد.

گردشگری پرنده نگری

پیامدهای گردشگری انبوه موجب گردید که در دهه ۱۹۸۰ نوع دیگری از گردشگری تحت عنوان "گردشگری جایگزین" مطرح گردد که در آن تلاش بر کاهش سطح پیامدهای منفی در مقصد با بهره‌گیری از آموزش و ایجاد تعهد و مسئولیت‌پذیری در گردشگران می‌شود. دلیل جلب‌توجه فراوان پیامدهای منفی زیست‌محیطی، در این رابطه اشکالی از گردشگری نیز تحت عنوان گردشگری سبز، مسئول، کم‌ضرر (مبتنی بر توجهات خاص زیست‌محیطی) و نهایتاً اکو توریسم مطرح شدند. اکو توریسم به‌عنوان یکی از اشکال و درواقع مفاهیم مهم گردشگری جایگزین می‌باشد. باکلی از نظریه‌پردازان تأکید می‌کند که اکو توریسم باید مبتنی بر محیط و محصولات طبیعی باشد؛ همراه با آموزش یا تفسیرهای زیست‌محیطی باشد؛ سهم در حفاظت باشد؛ همراه با منافع برای جامعه محلی باشد. در بسیاری از مناطق جهان اکو توریسم به اهداف دوگانه توسعه اقتصادی (همراه با کاهش فقر) و حفاظت از منابع طبیعی سهمیده است. از سویی اکو توریسم بیش از آنکه یک‌گونه گردشگری مبتنی بر نوع فعالیت یا حتی مکان مقصد باشد، بیان‌کننده‌ی رفتار جملگی ذینفعان (اعم از گردشگران، کسب‌وکار گردشگری، ساکنین و ...) است. علاوه بر این اکو توریسم در متون جدید گردشگری، از مصادیق گردشگری علایق خاص محسوب می‌شود که در دهه‌های اخیر با افزایش آگاهی‌های مردم و نگرانی‌های محیطی، محبوبیت زیادی کسب نموده است.

این نوع گردشگری در ابتدا برای اشاره به آن دسته از اشکال گردشگری به کار می‌رفت که شمار اندکی از بازدیدکنندگان بسیار علاقه‌مند به پدیده یا موضوعی خاص را جذب می‌کرد. چنانچه عمدتاً متمرکز بر اشکال جدید گردشگری بوده و پتانسیل مواجه‌شدن با نیازها و علایق خاص گردشگران را دارد. داگلاس (۲۰۰۱) معتقد است گردشگری علایق خاص از دغدغه‌های مربوط به گردشگری پایدار بیرون آمد

از این رو تمام گونه‌های گردشگری مبتنی بر طبیعت و منابع طبیعی رامی توان با رویکرد اکو توریسم توسعه داد. گردشگری تماشای پرندگان که از مصادیق گردشگری حیات گردشگری تماشای پرندگان که از مصادیق گردشگری حیات وحش نیز محسوب می‌شود، یکی از این موارد است که در متون گردشگری، تحت عنوان گردشگری پرندنگری از آن یاد می‌شود. تماشای پرندگان در زیست‌بوم طبیعی آن‌ها به عنوان گردشگری پرند ه نگری شناخته می‌شود. طبق تعریف جامعی، پرندنگری فعالیت تفریحی مشاهده‌ی پرندگان چه با چشم غیرمسلح و چه با کمک تجهیزات بصری است که دارای جنبه‌های حفاظتی، آموزشی و اخلاقی هست. پرندنگری امروزه نزد افراد مختلف، معانی متعددی دارد. برای برخی، پرندنگری فعالیتی آرامش‌بخش است؛ برای گروه دیگر، شکلی از طبیعت‌گردی، اکو توریسم ماجراجویی و یا حتی ورزش است. بنابراین رویکردها به پرندنگری از شخصی به شخص دیگر متفاوت است و بر همین مبنا امروزه ۴۷،۸ میلیون نفر در ایالات متحده خودشان را پرندنگر می‌دانند. بسیاری از افراد پرندگان را به‌طور روزانه می‌بینند و صدای آن‌ها را می‌شنوند؛ اما واژه‌ی پرندنگر اغلب به افرادی اطلاق می‌شود که به دنبال تشخیص نوع پرندهای هستند که قبلاً آن را دیده‌اند و یا مطلبی درباره آن می‌دانند. بر اساس نظریه سلسله مراتبی پرندنگری، عناصر اصلی در این‌گونه سفرها به ترتیب شامل: پرندگان، توانایی خرید، دسترسی، تجهیزات، آموزش، سایر حیات‌وحش و نیز جاذبه و سایت‌های فرهنگی و انسان‌ساخت است. توجه به این نظریه در برنامه‌ریزی و بازاریابی مهم است؛ چنانچه طبق این نظریه برای این گروه از گردشگران، تماشای سایر انواع حیات‌وحش و حتی جاذبه‌هایی از نوع جاذبه‌های فرهنگی و انسان‌ساخت، به‌عنوان جاذبه‌های مکمل در سفر پرندنگری نیز دارای اهمیت است. بر همین اساس بازار تقاضای سفر مربوط به دو گروه اصلی پرند ه نگران غیرحرفه‌ای، پرند ه نگران متخصص است که به اشکال مختلف خانوادگی، انفرادی و سازمان‌یافته سفر می‌کنند. تحقیقات در کشورهای توسعه‌یافته، اهمیت فزاینده‌ی پرندنگری در ورودی‌ها و عایدی‌های گردشگری را تصدیق می‌کند؛ اما در کشورهای کمتر توسعه‌یافته تحقیقات اندکی در زمینه‌ی اهمیت پرندنگری و مزایای اقتصادی حاصل از آن صورت گرفته و لذا اهمیت این نوع گردشگری در چنین کشورهایی به‌درستی درک نشده است. این در حالی است که اطلاعات در زمینه‌ی منافع مالی حاصل از پرندنگری، مقامات و تصمیم‌گیرندگان

گردشگری را از منافع بالقوه‌ی سازمان‌دهی پرندنگری مطلع ساخته و به ترفیع آن کمک می‌نماید. دلایل اقتصادی و اجتماعی، اهمیت توسعه‌ی این نوع گردشگری را در مناطق مستعد توجیه می‌کند. پرندنگری توجه راهنمایان حفاظتی، مدیران، راهنمایان تجاری و نشریات ملی را به‌عنوان گزینه‌ی مناسب برای بهبود فعالیت اقتصاد محلی و نیز برای حفاظت از منابع طبیعی به خود جلب نموده است. همانند سایر اشکال گردشگری، سرمایه‌گذاری برای بهبود زیرساخت‌ها در سایت‌ها امری اجتناب‌ناپذیر است تا تجربه‌ی پرندنگری را برای گردشگران بهبود دهد و همچنین از منابعی که پرندگان را جذب می‌کنند حفاظت کند. به نظر می‌رسد تعداد افراد علاقه‌مند به پرندنگری به‌عنوان فعالیت مبتنی بر طبیعت در حال افزایش است. چنانچه تحقیقات نشان می‌دهد، از دهه ۱۹۹۰ افزایش بسیاری در شمار افرادی که در زمان فراغت این فعالیت را در جستجوی گونه‌های جدید پرندگان سپری می‌کنند، ایجاد شد. این مسئله بازار ویژه‌ای را در گردشگری شکل بخشیده است. گونه‌ها یا مقصدهای بسیاری از این حیث موردتوجه

علاقه‌مندان قرار گرفته است. این فعالیت در نواحی کمتر توسعه‌یافته ارائه می‌تواند فرصت‌هایی برای توسعه فراهم می‌کند. این مسئله حتی می‌تواند با آموزش جامعه محلی به‌عنوان راهنما توسط سازمان‌های بین‌المللی حفاظت از پرندگان همراه شود، که در این صورت توسعه پایدار و حفاظت در آن مناطق ارتقاء می‌یابد. پیامدهای منفی این نوع گردشگریم می‌تواند شامل اثرات مستقیم بر خود پرندگان یا در مقیاس وسیع‌تر بر زیست‌بوم آن‌ها به‌عنوان مقصد گردشگری باشد. با این وجود گردشگری پرندنگری ظرفیت مطلوبی برای ایجاد اثرات مثبت برای مناطق حفاظت‌شده در برخی از نقاط جهان بوده است؛ چنانچه تحقیقات حاکی از آن است که این نوع فعالیت از پایدارترین انواع فعالیت‌های گردشگری محسوب می‌شود

تالاب‌ها بهترین زیستگاه برای زندگی و تأمین غذای پرندگان، ماهی‌ها و آبزیان هستند، گرچه این زیبایی وسعت چندانی ندارد، اما به علت ویژگی‌های خاص یکی از بهترین بوم‌ها جهت فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و تفریحی است. سالانه تعداد بی‌شماری گردشگر را به سمت خود جذب می‌کنند. کاهش جمعیت پرندگان تالاب یکی از شاخص‌های روند انهدام و تخریب چنین محیط‌هایی محسوب می‌شود.

در این طرح گردشگری و توسعه پایدار در تالاب بین‌المللی خلیج گواتر و خور باهو، اهمیت و ارزش این تالاب، توسعه پایدار تالاب با استفاده از گردشگری پرندنگری و ... مدنظر قرار می‌گیرد و درنهایت به برنامه و راهکارهای پیشنهادی در جهت حفظ تالاب ارائه می‌شود.

تالاب بین‌المللی خلیج گواتر و خور باهو به عنوان زیستگاه پرندگان:

تالاب خلیج گواتر از زیستگاه‌های بارزش و غنی از نظر وجود انواع آبزیان و پرندگان مهاجر آبی و شکاری است. جریان داشتن دو رودخانه مهم (باهوکلات در خاک ایران و نهر دشت در خاک پاکستان) به این تالاب و نیز وارد شدن سیلاب‌های منطقه دشتیاری به آن، محیط‌زیست بی‌نظیری را برای زیست انواع آبزیان و پرندگان و رویش گیاهان پدید آورده است که به‌عنوان ذخیره‌گاه بیوسفر منطقه نیز قلمداد می‌گردد. در این تالاب بیش از ۴۰ گونه پرنده تاکنون شناسایی شده است که ۱۳ گونه آن بومی و بقیه مهاجر هستند. از پرندگان این منطقه می‌توان به گیلانشاه بزرگ و گیلانشاه حنایی و حواصیل هندی – عقاب ماهیگیر – بالابان – هوبره، مینا و سارکپه چشم سفید اشاره کرد

هوبره

ParsToday

گیلان‌شاه

ParsToday

عقاب ماهیگیر

حواصل هندی

ParsToday

فصل چهارم

گام های اجرایی پروژه

اهداف کلی:

- ۱- توسعه رویکرد زیست بومی به‌ویژه در حوزه گردشگری برای حفاظت از تالاب
- ۲- ارتقا آگاهی (ارزش ها و کارکردهای تالاب) در کلیه سطوح ملی، منطقه ای و محلی به منظور تامین بخشی از توانمندیهای لازم برای بهره برداری پایدار از تالاب ها در حوزه گردشگری
- ۳- ایجاد توانمندی ومهارت های لازم در ذینفعان (فردی و گروهی) در حوزه گردشگری به منظور کسب انگیزه برای مشارکت در مدیریت و بهره برداری خردمندانه از تالاب ها
- ۴- افزایش مشارکت ذینفعان و به ویژه جوامع محلی و بومی در حوزه گردشگری در حفاظت، مدیریت، بهره وری و احیای تالاب
- ۵- فراهم آوردن محیط برای تبادل اطلاعات
- ۶- کاهش تهدیدات تالاب
- ۷- توسعه ساختار تعاونی در روستاهای منطقه برای مدیریت فعالیت های اکو توریستی و جذب سرمایه های مردمی

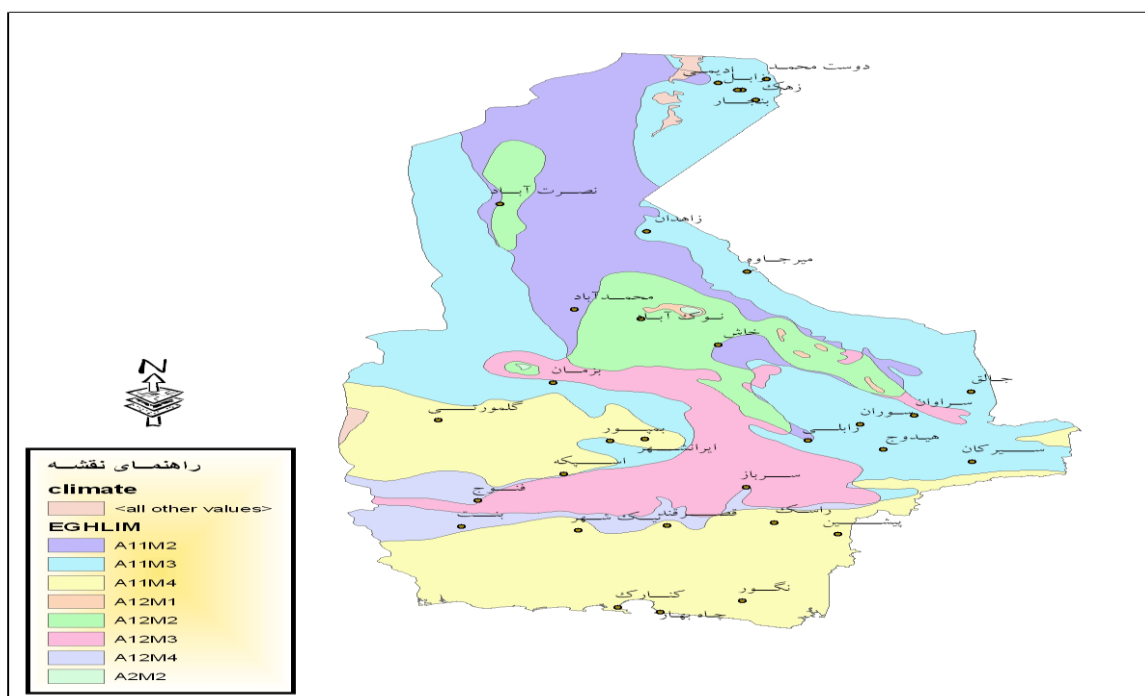
گام های اجرایی برنامه:

بر اساس برنامه ریزی و روش اجرایی پروژه تاکنون گام های اول و دوم و بخشی از سایر گام های اجرایی شامل نیازسنجی و مطالعات پایه و تشکیل گروه اجرایی و نظارت، تحلیل ذی نفعان بر اساس برنامه مدیریت جامع تالاب و تهیه محتوای آموزشی صورت گرفته است که ذیلاً نتایج حاصل آورده شده است.

گام اول: بررسی مطالعات پایه در زمینه وضعیت محیط زیست طبیعی و بیولوژیکی منطقه (اقلیم

(آب و هوا) گلباد، ارتفاع، شیب، منابع آب، خاک، پوشش گیاهی و جانوری و..)

مطالعه ویژگی های اقلیمی منطقه اجرای طرح نشان می دهد که میانگین سالانه دمای هوا در ایستگاه چابهار ۲۶ / ۲۱ درجه سانتی گراد و میانگین سالانه بارندگی در ایستگاه چابهار ۵۶ / ۱۲۰ میلیمتر می باشد. پهنه بندی اقلیمی استان سیستان و بلوچستان و شهرستان چابهار در شکل ۱ نشان داده شده است. جهت باد غالب جنوب غربی به شمال شرق بوده و میانگین سرعت باد غالب سالیانه ۷۴/۱۳ نات می باشد. این منطقه ۵ نوع تیپ اراضی را در خود جای داده است که شامل کوه ها، تپه ها، فلات ها و تراس های فوقانی، واریزه های بادبزی شکل سنگریزه دار و تیپ اراضی متفرقه هستند. و همچنین منطقه مورد نظر شامل ۷ واحد اراضی است. محدوده مورد مطالعه به لحاظ فرسایش پذیری دارای کلاس های فرسایشی II و III و IV است که سایت مورد نظر در محدوده کلاس II واقع شده است. محل قرارگیری سایت در اراضی بایر قرار گرفته است. از نظر لرزه خیزی و با توجه به نقشه پهنه بندی زلزله کشور، محدوده طرح، در منطقه ای باخطر لرزه ای بالا قرار گرفته است.

شکل ۱ پهنه بندی اقلیمی شهرستان چابهار

جدول ۱- طبقه بندی شاخص های M و A

فرا سرد یا ارتفاعی	$M < -7$	M1
سرد	$-7 < M < 0$	M2
معتدل	$0 < M < 5$	M3
گرم	$M > 5$	M4

فرا خشک	$A < 5$	A11
خشک	$5 < A < 10$	A12
نیمه خشک	$10 < A < 20$	A2
مدیترانه ای	$20 < A < 24$	A3
نیمه مرطوب	$24 < A < 28$	A4
مرطوب	$28 < A < 35$	A5
خیلی مرطوب	$35 < A < 55$	A6
خیلی مرطوب	$A > 55$	A7

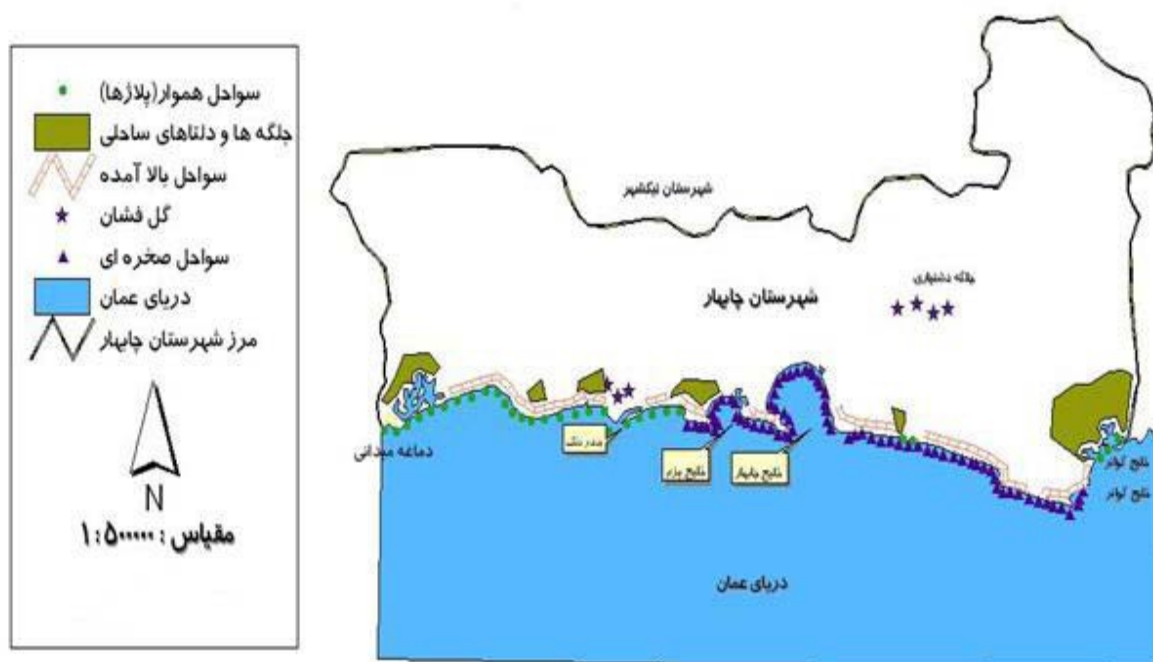
بررسی ویژگی های طبیعی نوار ساحلی دریای عمان در محدوده شهرستان چابهار - اعم از ژئومورفولوژی، زمین شناسی و اقلیم آن - تفاوت های بارزی را با سایر نقاط کشورمان نشان می دهد. ناحیه ساحلی چابهار در مجاورت آب های دریای عمان بخش خارجی زون مکران را تشکیل می دهد که ویژگی های مشخص و متمایزی نسبت به بخش های داخلی این زون دارد، اما به هر حال پیوستگی و پیوند بین بخش های ساحلی و نقاط مرتفع زون مکران توجیه کننده بسیاری از توانمندی ها و محدودیت های منطقه ساحلی است، که مطالعه هر یک از آنها بدون توجه به دیگری امکانپذیر نیست. از طرفی، بخش عظیمی از موانع توسعه در این ناحیه ساحلی به محدودیت هایی بر می گردد که منشا طبیعی دارند. در حقیقت، می توان یاد آور شد که بسیاری از تنگناها و محدودیتهایی که توسعه زیست محیطی و مدیریت ساحلی را در این منطقه دچار مشکل کرده، موانع طبیعی آن است. سواحل چابهار که بخش بیرونی زون مکران را تشکیل می دهند، دارای ویژگی های خاصی است که برخی از این ویژگی ها عبارتند از:

برخورد پوسته اقیانوسی دریای عمان با پوسته قار های زون مکران و عمل فرورائش باعث شده است که سواحل این قسمت، از حوالی بندر جاسک تا بندر کراچی پاکستان، به مرور زمان بالا بیاید. بالا آمدگی در این سواحل پلکانی، از حدود ۳۰ تا ۵۰ هزار سال قبل شروع شده و هنوز هم ادامه دارد (نگارش و همکاران، ۱۳۷۷). این عمل، باعث ایجاد نمون های تیپیک از سواحل بالا آمده شده است که در جهان بی نظیر بوده و چشم انداز زیبایی را در سواحل چابهار ایجاد کرده است، اما وجود چنین پدیده ای در منطقه، خطر وقوع لرزش های ناگهانی و زلزله در این ناحیه را نیز بالا برده است؛ به طوری که بر اساس آیین نامه ۲۸۰۰ ایران، منطقه ساحلی شهرستان چابهار از نظر زلزله خیزی جزو مناطق با خطر نسبی زیاد است (سیستم اطلاعات جغرافیایی چابهار، ۱۳۸۳). به علت وجود دره های زیاد و متمایل به سمت دریای عمان، ویژگی های فیزیوگرافی حوضه و فقر پوشش گیاهی، به جرأت می توان گفت که نسبت بین بارش های ۲۴ ساعته و وقوع سیلاب در این ناحیه بیش از هر جای دیگر ایران است (علایی طالقانی، ۱۳۸۲). در سواحل دریای عمان، به علت پیشرفت محلی برخی از چین خوردگی ها تا کنار دریا، جلگه های ساحلی به صورت نوار های باریک و یا حوضه های مستقل درآمده و به علت وجود سواحل عمیق، گسترش فراوانی نیافته است.

به دلیل عرض جغرافیایی پایین و ارتفاع کم کوه ها، دریای عمان نقشی در بارندگی این منطقه ندارد. به علاوه، کوه های مکران نسبت به هر جای دیگر ایران، دورترین فاصله را نسبت به جبهه های هوای مرطوب غربی دارد. همچنین، رطوبت رسیده از طریق سیستم موسمی به منطقه نیز کم و اتفاقی بوده، اغلب با گرد و خاک همراه است. آثار پیکر شناسی بادهای ساحلی، به صورت متلاشی شدن پادگانه های دریایی مرتفع، جا به جایی ماسه های ساحلی به سمت خشکی و استقرار آن در سواحل مرتفع و به طور کلی، فرسایش ساحل مشهود است (نگارش و همکاران، ۱۳۷۷)

سواحل صخره ای با مورفولوژی خشن، شیب تند یا نسبتاً تند و چهره های جوان و زیبا، در کرانه های چابهار به صورت پراکنده وجود دارند. این سواحل پرتگاهی که گاهی به شکل دریا بارهای فعال و زنده ظاهر م ی شوند، در حوالی چابهار، کنارک و گواتر گسترش یافت هاند. پلاژها که سواحل همواری هستند نیز در منطقه گسترش زیادی دارند. این پلاژها، در حد فاصل سواحل صخره ای از کنارک تا جاسک، گسترش یافته اند. پلاژها، مکان های مناسبی برای تفریح و شنا هستند، در حالی که به علت عمق کم آب در این مناطق، برای احداث بنادر و اسکل هها و پهلوگیری کشتی ها مناسب نیستند.

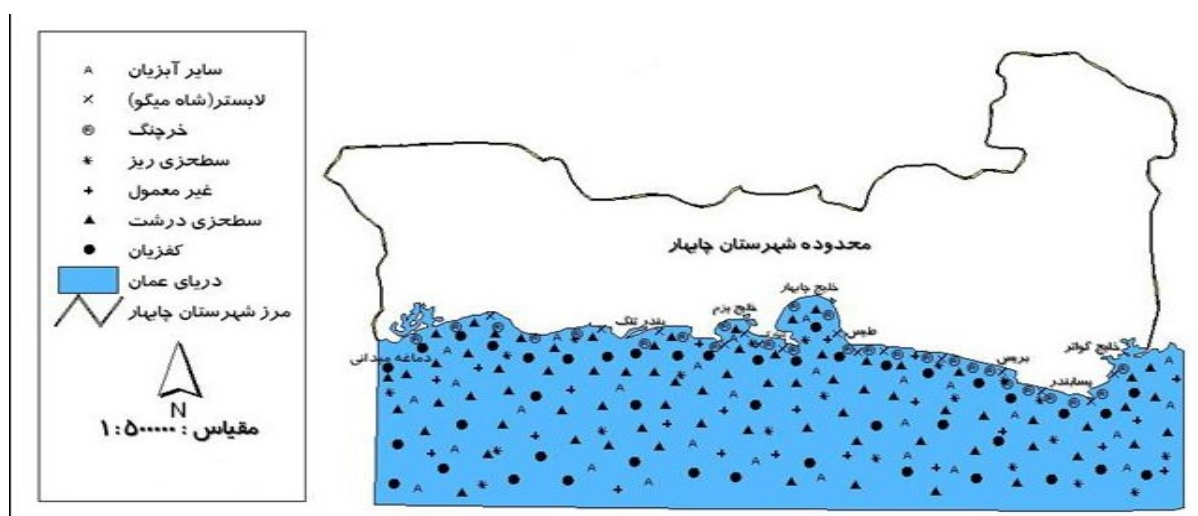
وجود همزمان بسترهای عمیق و کم عمق در ناحیه ساحلی چابهار، توانمند یهای بالقوه ای را جهت توسعه و بهره برداری از انواع مختلف آبزیان و توسعه بندرگا هها و اسکله ها فراهم آورده است. با توجه به اطلاعات ثبت شده از جنس بستر و شیب سواحل مختلف منطقه، مشخص می گردد که بیشترین شیب مربوط به محدوده چابهار و رمین و کمترین آن مربوط به ناحیه گواتر است. تغییرات جنس بستر در محدوده چابهار، رمین و تنگ تقریباً مشابه و اغلب صخره ای بوده که از عمق ۱۳ تا ۱۵ متری به بعد، صخره های مرجانی در آن پدیدار می شود. پراکندگی پدیده های ژئومورفولوژیک سواحل چابهار در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲ نقشه پراکندگی پدیده های ژئومورفولوژیک سواحل چابهار (منبع: ابراهیم زاده ، ۱۳۸۴)

وجود گونه های متنوع آبزیان، اعم از آبزیان تجاری و صنعتی و خوراکی نیز بخش دیگری از توان های بالقوه دیگر منطقه است. حجم صید سالیانه آبزیان از آب های ساحلی به طور متوسط ۶۰ تا ۷۰ هزار تن در سال است. در این میان، ماهی تَن فراوان ترین و متنوع ترین گونه آبی در آب های چابهار است که بیش از ۵۰ گونه از خانواده آن در آب های جنوبی کشور، شناسایی شده است (کوچکیان، ۱۳۶۸). شهرستان چابهار، به عنوان تأمین کننده بیش از ۶۰ درصد ماهی تَن کشور، پایگاه اصلی صید تن ۷۵ درصد - ماهیان به شمار رفته که در ترکیب آن بین ۸۰ صید استحصالی را ماهیان صنعتی (غیر خوراکی) شامل کیدر، هوور، زرده و هوور مسقطی و مابقی را ماهیان تجاری شامل؛ گونه های مهمی چون شیر، شوریده، حلوا، سنگسر، هامور، میش ماهی و ... تشکیل می دهد. برخی از موجودات دریایی در آب های ساحلی چابهار به وفور یافت می شود، ولی از آنجا که شناخت دقیقی از کاربردهای آنها وجود ندارد، هیچ گونه بهره برداری از آنها نمی شود. برای مثال، برخی از جلبک ها که به عل فهای هرز دریایی معروفند، برای تولید کودهای گیاهی، مکمل های خوراک دام و طیور، مصارف دارویی و دندانپزشکی، صنعتی، نظامی، بهداشتی و آرایشی، پژوهش های علمی، صنایع کاغذی و نساجی استفاده م ی شوند (کیانمهر، ۱۳۷۱). این، در حالی است که برخی گون ههای

آبزیان در آبهای ساحلی چابهار وجود دارد که هم با ارزش و هم کمیاب اند، ولی متأسفانه مورد تهاجم و بهر هبرداری غیر پایدار صیادان قانونی و غیر قانونی قرار گرفته اند. شاه میگوی دریای عمان، یکی از این گونه هاست. لایستر خاردار یا لایستر صخره ای از نام های دیگر این شاه میگو است که بویژه در سواحل صخره ای چابهار مشاهده می شود (حاج رسولی ها، ۱۳۷۱). پراکندگی انواع آبزیان دریای عمان در محدوده ناحیه چابهار در شکل ۳ نشان داده شده است.

شکل ۳ پراکندگی منابع آبی در محدوده آبهای چابهار (توانمندی های دریایی منطقه). (منبع: ابراهیم

زاده، ۱۳۸۴)

این منطقه به علت نزدیکی به مدار رأس السرطان و قرار گرفتن در مسیر بادهای موسمی شبه قاره هند و جبهه های استوایی دارای آب هوایی گرمسیری معتدل با رطوبت نسبی بوده و گرمترین نقطه کشور در زمستان و خنک ترین بندر جنوبی ایران در تابستان است. در ۷ ماه سال ایستگاه چابهار در بالای محدوده ی حرارتی منطقه ی آسایش قرار می گیرد. میزان رطوبت نسبی در این ۷ ماه گرم سال به بیش از ۶۴ درصد می رسد و در برخی موارد تا نزدیکی ۸۰ درصد نیز رسیده است. شرایط آب و هوای گرم و مرطوب بر منطقه حاکم است و مازاد انرژی حرارتی وجود داشته همراه با رطوبت زیاد شرایط خفقان آوری بر اقلیم منطقه حاکم می شود. در دوره ی تابستانی تنها یک ماه (نوامبر) در نزدیکی محدوده ی آسایش واقع شده که ویژگی های آن همراه با مقدار رطوبت نسبی فراوان م ی باشد. ۴ ماه باقیمانده ی سال شرایط اقلیمی به گونه ای است که این ماه ها در پایین تراز محدود ه ی اقلیمی قرار دارد. (سلیقه، ۱۳۸۳)

تنوع آب و هوایی، موجب بروز تنوع در پوشش گیاهی و غنای منابع طبیعی تجدید شونده گردیده است. پوشش گیاهی به علت کمی بارندگی، فرسایش خاک، سیلاب و مصرف بی رویه اغلب پراکنده اند. از مهمترین گونه های جنگلی این بخش می توان کهور ایرانی، کلیر، چگرد، چش و کنار را نام برد. پیوست ۱ نقشه تیپ های پوشش گیاهی جنگلی نشان داده شده است. تشریح تنوع گیاهی منطقه به شرح ذیل است:

- ۱- نوعی درخت کنار یا سدر که برگ آن در صنایع دارویی و شوینده ها استفاده می شود.
- ۲- درخت کهور که ارتفاعش به ۱۵ متر می رسد و شبیه آبنوس است و چوب آن در کشتی سازی و ساخت وسایل چوبی به کار می رود.
- ۳- درخت خرما یا نخل: سابقه کشت آن در منطقه به عصر هخامنشی می رسد. در این ناحیه گونه های متفاوتی از خرما به عمل می آید که مهمترین آن مضافتی و گله گی می باشد.
- ۴- انجیر معابد: از درختان تیره کائوچویی بشمار می آید و میوه آن خوراکی است.
- ۵- چش یا کرت: بیش از ۴۰ درصد لوازم چوبی لنج ها از چوب آن تهیه می شود و به لحاظ دارا بودن خواص دارویی، در قدیم غواصان میوه خشک شده آن را برتن می مالیدند تا آب شور بدنشان را زخم نکند.
- ۶- میوه های گرمسیری منطقه از قبیل انبه، نارگیل، موز، پایا که قابل پرورش و تکثیر می باشند، از قابلیت های طبیعی این منطقه بشمار می آیند.
۷. مرکبات: پرتقال، نارنگی، نارنج و ۰۰۰ که دارای قابلیت های کشت و پرورش می باشند.
۸. گیاهان دارویی: کرچک، بیدام، خارشتر، حرا، استبرق، مسواک، حنا، وسمه و بسیاری از گیاهان طبی دیگر که ایجاد کارخانجات دارویی را توجیه پذیر می نماید.

علاوه بر آن کاشت دانه‌های پالم در زمین‌های اطراف رودخانه باهو کلات بمنظور تولید روغن خوراکی، نخل و پرورش جلبک‌های دریایی، قهوه‌ای و قرمز به منظور تولید کلوئیدهای جلبکی و تولید به آلترینات‌ها و آگار که از شگفتی‌های خاص این منطقه است را امکان‌پذیر می‌سازد. این گیاهان، به میزان فراوان در سواحل دریای عمان بصورت خودرو به عمل می‌آیند. محل قرار گیری سایت فاقد تنوع خاصی از پوشش گیاهی و جانوری است.

بررسی وضعیت محیط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، بهداشتی

شهرستان چابهار با مساحتی حدود ۱۰۱۳۰ کیلومتر مربع در منتهی الیه جنوب شرقی ایران و در کنار آبهای کرم دریای عمان و اقیانوس هند قرار دارد. این شهرستان از شمال به شهرستان های نیک شهر و سرباز، از غرب به کنارک و از جنوب به دریای عمان و از شرق به پاکستان محدود است. شهرستان چابهار دارای سه بخش مرکزی، پلان و دشتیاری می باشد اطلاعات جمعیتی شهرستان چابهار در جدول ۱ نشان داده شده است. در جدول ۲ اطلاعات بهداشتی، درمانی و اجتماعی شهرستان نشان داده شده است. فاصله زمینی آن تا مرکز استان ۶۵۴ کیلومتر و تا تهران ۱۸۱۴ کیلومتر است، فاصله هوایی آن تا تهران ۱۴۵۱ کیلومتر می باشد. این شهر در منتهی الیه جنوب شرقی ایران واقع شده که مسافت است.

جدول ۱۱ اطلاعات جمعیتی شهرستان چابهار (منبع: سالنامه آماری ۱۳۹۵)

اطلاعات جمعیتی شهرستان چابهار	
ساکن در نقاط شهری	۱۱۲۴۰۹ نفر
ساکن در نقاط روستایی	۱۷۰۷۷۸ نفر
مجموع جمعیت شهرستان	۲۸۳۲۰۴ نفر
خانوار ساکن شهری	۲۷۲۱۶
خانوار ساکن روستایی	۴۰۹۱۸
نرخ مشارکت اقتصادی	۲۹/۹
تعداد باسوادان در جمعیت ۶ ساله و بیش تر ساکن	۱۳۲۸۴۶ نفر
در نقاط شهری و روستایی	

جدول ۲ اطلاعات بهداشتی، درمانی و اجتماعی شهرستان چابهار (شهری و روستایی)

اطلاعات	بخش	بخش روستایی	سرانه	بخش	دستگیری	بخش مرکزی	سرانه	بخش	مرکزی	بخش پلان	اطلاعات بخش شهری	(شهر چابهار) که در بخش مرکزی واقع شده است	سرانه بخش شهری
حمام عمومی	۳	۱ به	۲۲۷۱	۰ نفر	۵	۱ به	۱۳۶۲۶ نفر	۴	۱ به	۱۶۰۸۰ نفر	۶	۱ به	۱ به
مرکز بهداشتی و درمانی	۵	۱ به	۲۲۷۱	۰ نفر	۰	۱ به	۱۳۶۲۶ نفر	۴	۱ به	۱۶۰۸۰ نفر	۶	۱ به	۱ به
داروخانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱	۱۱	۱ به	۱ به
آزمایشگاه تشخیص طبی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹	۹	۱ به	۱ به
مرکز توانبخشی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲	۱۲	۱ به	۱ به
خانه بهداشت	۲۸	۱ به	۲۴۳۳ نفر	۲۳	۱ به	۲۴۹۷ نفر	۱۷۸۶ نفر	۲۷	۱ به	۱۷۸۶ نفر	۲	۱ به	۱ به
پایگاه بهداشت روستایی	۱	۱ به	۶۸۱۳۱ نفر	۰	۱ به	۵۷۴۳ نفر	۹۶۴۸ نفر	۰	۱ به	۸۰۴۰ نفر	۱	۱ به	۱ به
مرکز تسهیلات زایمانی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۱ به	۱ به
پزشک خانواده	۸	۱ به	۸۵۱۶ نفر	۱۰	۱ به	۵۷۴۳ نفر	۹۶۴۸ نفر	۵	۱ به	۹۶۴۸ نفر	۱۲	۱ به	۱ به
پزشک عمومی	۷	۱ به	۹۷۳۳ نفر	۱۰	۱ به	۵۷۴۳ نفر	۹۶۴۸ نفر	۶	۱ به	۸۰۴۰ نفر	۲۲	۱ به	۱ به
دندانپزشک یا بهداشت کار دهان و دندان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۱ به	۱ به
بیمار یا مامای بهورز	۲۳	۱ به	نفر	۲۶	۱ به	نفر	نفر	۲۸	۱ به	نفر	۲۲	۱ به	۱ به
اورژانس	۳۵	۱ به	۱۹۴۶ نفر	۳۰	۱ به	۱۹۱۴ نفر	۱۲۰۶ نفر	۴۰	۱ به	۱۲۰۶ نفر	۲۹	۱ به	۱ به
بیمارستان	۰	۱ به	۳۴۰۶۵ نفر	۲	۱ به	۲۸۷۱۷ نفر	۲۴۱۲۰ نفر	۲	۱ به	۲۴۱۲۰ نفر	۲	۱ به	۱ به
سامانه جمع آوری زباله	۴	۱ به	۱۷۰۳۲ نفر	۳	۱ به	۱۹۱۴۴ نفر	نفر	۵	۱ به	نفر	۳	۱ به	۱ به

۹۰۲۴	۱۵۰۴۰ نفر	۸۲۰۴	۱۰۰۲۷ نفر	۷۵۲۰	۴۵۱۲۲	۹۰۲۴۵	۹۰۲۴۵	۷۵۲۰	۴۱۰۲	۳۰۰۸۱ نفر	نفر	۳۱۱۱	۴۵۱۲۲ نفر	۹۰۲۴۵ نفر	۳۰۰۸۱ نفر
۵ نفر		نفر		نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر			نفر			
۶	۱۸	۱۱	۹	۱۲	۸۰	۲	۱	۳۵	۴۵	۳	۹۹	۱۳۴	۸	۱	۱۵
۱ به	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به ۲۶۶۷	۱ به	۱ به	۱ به	۱ به
۴۴۰۰	۱۴۶۶۹ نفر	۲۴۰۰۴	۲۹۳۳۹ نفر	۲۲۰۰۴	۳۳۰۰	۱۳۲۰۲۵	۲۶۴۰۵۱	۷۵۴۴	۵۸۶۷	۸۸۰۱۷ نفر	نفر	۱۹۷۰	۳۳۰۰۶ نفر	۲۶۴۰۵۱	۱۷۶۰۳ نفر
۸ نفر		نفر		نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر			نفر		نفر	

بررسی پهنه بندی ناحیه طبیعت گردی گسترده و متمرکز در منطقه مورد نظر:

طبق دستورالعمل های موجود برای مناطق حفاظت شده ، منطقه حفاظت شده ی گاندو با مساحت کل ۴۶۵۱۸۱/۰۶ هکتار ناحیه بندی شده است. ناحیه طبیعت گردی گسترده با مساحت ۱۲۰۶ هکتار نزدیک به ۰/۳ درصد از مساحت کل منطقه را شامل می شود. در منطقه حفاظت شده گاندو تعداد ۱۸ نقطه چشم انداز طبیعی در قالب ۱۱ چشم انداز طبیعی مختلف در محدوده منطقه وجود دارد که تراکم آنها در بخش جنوب شرقی منطقه است. در منطقه تعداد ۱۴ اثر با ارزش تاریخی و فرهنگی شناسایی شده است. بر اساس مطالعات تفصیلی طرح مدیریت منطقه حفاظت شده ی گاندو، محل تاسیسات تفرجی (زیچ نشین ها، آبخوری ها، سطل های زباله و سرویس های بهداشتی در ناحیه طبیعت گردی گسترده مشخص شده است. تابلوهای در نظر گرفته شده در ناحیه طبیعت گردی متمرکز شامل تابلوهای راهنما و هشدار دهنده که حاوی اطلاعات مورد نیاز برای گردشگران و همچنین اطلاعات و موارد هشدار دهنده و ایمنی می باشد مشخص گردیده است (معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی، دفتر زیستگاه ها و امور مناطق، طرح مطالعات مرحله تفصیلی تهیه طرح مدیریت منطقه حفاظت شده گاندو، جلد چهارم و پنجم: ناحیه طبیعت گردی گسترده و متمرکز).

همان طور که اشاره گردید محدوده طبیعت گردی متمرکز در محدوده جنوب شرق منطقه واقع شده است. در این محدوده چشم اندازهای جنگلی، دریایی، ساحلی و بیابانی وجود دارد. در ناحیه طبیعت گردی متمرکز ۵/۷ درصد اراضی دارای چشم انداز جنگل های حرا، ۲/۱ درصد اراضی دارای چشم انداز ساحلی، ۸۴/۷ درصد اراضی دارای چشم انداز بیابانی و ۷/۵ درصد دارای چشم انداز انسان ساخت (مزارع پرورش میگو) می باشند (معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی، دفتر زیستگاه ها و امور مناطق، طرح مطالعات مرحله تفصیلی تهیه طرح مدیریت منطقه حفاظت شده گاندو، جلد چهارم و پنجم: ناحیه طبیعت گردی گسترده و متمرکز).

بررسی نقشه توانمندی ها و تنگناهای شناسایی شده در محدوده طبیعت گردی متمرکز نشان می دهد که بخش هایی از این ناحیه دارای قابلیت مناسب برای توسعه و بخش هایی نیز فاقد این قابلیت می باشند. محدوده قابل توسعه شامل اراضی هستند که دارای دید مناسب به جنگل حرا هستند و یا اینکه از لحاظ دسترسی مناسب هستند و به سهولت دسترسی برای آنها ایجاد می شود که این محدوده نیز جزو مناطق توسعه پذیر محسوب می گردند. سایر اراضی قابلیت توسعه به ویژه در مراحل و گام های اولیه را ندارند (معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی، دفتر زیستگاه ها و امور مناطق، طرح مطالعات مرحله تفصیلی تهیه طرح مدیریت منطقه حفاظت شده گاندو، جلد چهارم و پنجم: ناحیه طبیعت گردی گسترده و متمرکز).

طبقات توسعه پذیری در محدوده ی ناحیه طبیعت گردی متمرکز به چهار اولویت تقسیم بندی شده است. بر این اساس مناطق دارای اولویت ۱ دارای توانایی خاصی نظیر دید و دسترسی بسیار مناسب هستند که آنها را از سایر مناطق جدا کرده است. مناطق دارای اولویت ۲ دارای دید و دسترسی مناسب هستند. این دو منطقه در گام اول توسعه دارای اولویت هستند. مناطق دارای اولویت ۳ ذاتا دارای جذابیت برای توسعه گردشگری ندارند اما در صورت توسعه گردشگری، می توان از این مناطق برای احداث ساختمان هایی نظیر رستوران و ... استفاده نمود. این مناطق در گام دوم توسعه مد نظر قرار می گیرند. مناطق دارای اولویت ۴ در وضعیت موجود دارای امکاناتی هستند که بایستی در گام های توسعه به نحو مقتضی بازسازی شده و مورد استفاده قرار بگیرند. سایر مناطق دارای توانایی توسعه پذیری کمی هستند که چنانچه در آینده توسعه گردشگری به حدی برسد که اولویت مناطق ۴ گانه فوق الذکر پاسخگو نباشد می توان از این مناطق استفاده کرد (معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی، دفتر زیستگاه ها و امور مناطق، طرح مطالعات مرحله تفصیلی تهیه طرح مدیریت منطقه حفاظت شده گاندو، جلد چهارم و پنجم: ناحیه طبیعت گردی گسترده و متمرکز).

فعالیت های تفرجی در منطقه و نیازهای بازدیدکنندگان می بایست با خصوصیات مکانی اراضی ادغام گردد و برای هر فعالیت مکانی در نظر گرفته شود. استقرار مرکز بازدیدکنندگان که شامل مراکز خدمات رفاهی، خدمات انتظامی و پزشکی، اطلاع رسانی، خرید و تلفن، غذاخوری، پارکینگ و گنجانده شده است (معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی، دفتر زیستگاه ها و امور مناطق، طرح مطالعات مرحله تفصیلی تهیه طرح مدیریت منطقه حفاظت شده گاندو، جلد چهارم و پنجم: ناحیه طبیعت گردی گسترده و متمرکز). ناحیه اجرای طرح در منطقه تفرجگاهی تعیین شده توسط سازمان محیط زیست می باشد.

نیازسنجی و بررسی وضعیت تور لیدرها:

پس از بررسی وضعیت منطقه از بعد گردشگری طبیعی تعداد دو جلسه با اداره میراث فرهنگی و گردشگری شهرستان چابهار و حوزه گردشگری منطقه آزاد صورت گرفت. در این جلسات ضمن مرور اقدامات مورد نظر، وضعیت تورلیدرهای منطقه از نظر تعداد و سطح آگاهی مورد بررسی قرار گرفت. همچنین با معرفی حوزه گردشگری منطقه آزاد و نیز اداره میراث فرهنگی شهرستان چابهار مصاحبه چهره به چهره با تور لیدرها و راهنمایان گردشگری منطقه صورت گرفت. همچنین نتایج کارگاه آموزشی که توسط موسسه موج و مرجان با همکاری منطقه آزاد چابهار انجام شده بود نیز مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار گرفت. نتایج بررسی های صورت گرفته و نیز مصاحبه های چهره به چهره نشان می دهد که تورلیدرها و راهنمایان گردشگری دارای اطلاعات بالایی در زمینه جاذبه های گردشگری منطقه و سواحل و تالاب بین المللی خلیج گوآتر و خور باهو دارند با این حال بررسی نتایج نشان می دهد که اطلاعات تخصصی تورلیدرها در مورد هر یک از زیست بوم ها و یا گونه های شاخص زیست محیطی منطقه نظیر تمساح گاندو، لاک پشت دریایی، دلفین، درخت حرا و ... پایین می باشد که در این زمینه بعضا مشاهده شده است که اطلاعات گردشگران در این زمینه ها از تورلیدرها و راهنمایان بیشتر بوده است.

همچنین انجام مصاحبه چهره به چهره با قایق داران و جوامع محلی فعال در زمینه گردشگری تالاب نشان می دهد که اطلاعات گونه محور و نیز زیست بومی آنان اختصاص به اطلاعات محلی و عرفی دارد که در این زمینه نیاز است که اطلاعات علمی با نظام های عرفی موجود پیوند زده شود که تربیت بلد بومی یکی از راهکارهای آن می باشد.

تشکیل گروه اجرایی و نظارت

این گروه در راستای عملیاتی نمودن گام های مختلف پروژه و همچنین هموار کردن مسیر اجرایی آن متشکل از نماینده شرکت مجری، نماینده دبیرخانه تالاب، نماینده میراث فرهنگی و گردشگری، منطقه آزاد چابهار، اداره حفاظت محیط زیست شهرستان چابهار و اداره کل حفاظت محیط زیست سیستان و بلوچستان تشکیل گردید. تاکنون سه جلسه با کارشناسان محترم دفتر تالاب ها از سازمان حفاظت محیط زیست و کارشناسان محترم اداره کل حفاظت محیط زیست استان سیستان و بلوچستان و اداره محیط زیست چابهار و کارشناسان محیط زیست و گردشگری منطقه آزاد چابهار به صورت حضوری و نیز بر بستر اسکایپ برگزار گردید که در این جلسه ضمن مرور برنامه های پیش رو هماهنگی های لازم جهت اقدامات صورت پذیرفت. همچنین در این جلسات در خصوص نحوه تامین تجهیزات از جانب منطقه آزاد در راستای اهداف طرح بحث گردید. همچنین محتوای آموزشی طرح اولیه بروشور و پوستر نیز تهیه گردید. همچنین پیگیری های لازم جهت تامین تجهیزات مورد نظر از جانب منطقه آزاد از طریق برگزارای جلسات حضوری و نیز ارائه پیش فاکتور تجهیزات صورت گرفته است.

جلسه بر بستر اسکایپ

گام سوم: تحلیل ذی نفعان

در این مرحله شناسایی و تحلیل گروههای مخاطب و ذینفع در حوزه گردشگری، تحلیل توانمندی های آنها و اثر گذاری و اثر پذیری آنها از حوضه، از طریق برگزاری کارگاه و جلسات انجام گردید. کارگاه مشارکتی در محل سالن کنفرانس ساختمان شماره ۳ سازمان منطقه آزاد چابهار برگزار گردید. برای تشکیل این کارگاه با توجه به برنامه مدیریت جامع تالاب، از ذینفعان و بهره برداران حوزه گردشگری دعوت به عمل آمد. پیش از شروع کارگاه بسته آموزشی و خبری در خصوص تالاب به شرکت کنندگان اهدا گردید. پس از تلاوت قرآن و سرود ملی، کارگاه با سخنرانی جناب آقای مهندس حسینی ریاست محترم اداره حفاظت محیط زیست چابهار آغاز گردید. سپس جناب آقای دکتر سینایی ضمن ارائه مطالب در خصوص اهمیت تالاب و انواع خدمات زیست بومی تالاب با تاکید بر گردشگری سخنرانی نمود. در ادامه اقدامات و برنامه های کارگاه تشریح و ارائه گردید. پس از اتمام سخنرانی، حضار ضمن معرفی خود نظرات خود را پیرامون الزامات گردشگری در تالاب و انواع مختلف ذینفعان ارائه دادند.

جلسه برگزار شده با فعالین گردشگری چابهار با همکاری منطقه آزاد چابهار پیش از شیوع کرونا

گام چهارم: برگزاری کارگاه های آموزشی با تکیه بر اصول تسهیل گری

پس از تعیین ذینفعان مختلف در این بخش و تدوین و تعیین محتوای آموزشی، سلسله کارگاه های آموزشی با محتوای مشخص و متفاوت و بر اساس کارکرد های مشخص تالاب بین المللی خلیج گواتر و خور باهو برای تور لیدر ها و راهنماهای تورهای گردشگری برگزار گردید. با عنایت به اهمیت کارآفرینی بر مبنای خدمات زیست بومی تالاب و همچنین گردشگری در تالاب، این کارگاه ها با عنوان کارآفرینی در گردشگری با تاکید بر خدمات زیست بومی تالاب بین المللی خلیج گواتر و خور

باهو برگزار گردید. کارگاه مشارکتی در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۷ لغایت ۱۳۹۹/۷/۱۰ به مدت چهار روز و روزانه هشت ساعت در محل سالن کنفرانس و مرکز رشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد چابهار برگزار گردید. پیش از شروع کارگاه بسته آموزشی و خبری در خصوص تالاب به شرکت کنندگان اهدا گردید. پس از تلاوت قرآن و سرود ملی، کارگاه با سخنرانی جناب آقای مهندس حسینی ریاست محترم اداره حفاظت محیط زیست چابهار آغاز گردید. سپس جناب آقای دکتر سینایی ضمن ارائه مطالب در خصوص تالاب به نحوه اجرا و گام های پروژه اشاره نمودند. در ادامه اقدامات و برنامه های کارگاه توسط مدرس دوره جناب آقای خانی (مدرس رسمی کارآفرینی از سازمان فنی و حرفه ای کشور) تشریح و ارائه گردید. در روز اول کارگاه موارد و مباحث مهم در حوزه تالاب و خدمات زیست بومی آن و همچنین مباحث حوزه کارآفرینی بحث گردید. در روز دوم کارگاه مباحث حوزه کارآفرینی با تشکیل تیم های مختلف و انجام بازی های مرتبط با کارآفرینی انجام گرفت. در روز سوم کارگاه افراد به بیان دیدگاه ها و ایده های خود پرداختند و پس از ارائه ایده های برتر انتخاب و تیم های کاری شکل گرفت. در انتهای روز سوم موارد لازم در زمینه نحوه و چگونگی تکمیل بوم کسب و کار ارائه گردید. در روز چهارم شرکت کنندگان بوم کسب و کار خود را در حوزه گردشگری در تالاب تکیل و ارائه نمودند.

گام پنجم: تهیه بروشور و پوستر

بروشور و پوسترهای آموزشی و اطلاع رسانی بر اساس کارکردها و ارزش های تالاب بین المللی خلیج

گوآتر و خور باهو تهیه گردیده است.

فواید تالاب ها:

- ۱ تغذیه و تخلیه آبهای زیر زمینی
- ۲ تنظیم جریان آب و سیلاب ها
- ۳ تامین انرژی تجدید پذیر
- ۴ حفظ و نگهداری رسوبات
- ۵ تولید مواد غذایی و فراورده های طبیعی
- ۶ ارزش کشاورزی، دامپروری
- ۷ کاهش آلاینده ها
- ۸ تفرج و اکوتوریسم، تفریح آبی
- ۹ اهمیت اجتماعی - فرهنگی
- ۱۰ اهمیت پژوهشی و آموزشی
- ۱۱ صیدگاه آبزیان، آبی پروری
- ۱۲ حفظ تنوع زیستی، مناطق نوزادگاهی

تالاب بین المللی خلیج گوآتر و خور باهو

Govater Bay and Hur-e-Bahu international wetland

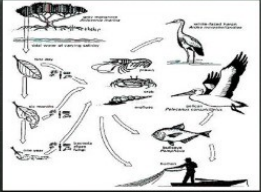
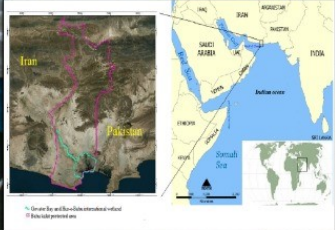
تالاب ها به عنوان یکی از زیست بوم های مهم و تاثیر گذار می باشند که نقش بسیار زیادی در توسعه و پیشرفت اقتصادی و صنعتی ایفا می نمایند.

تعریف اصلی تالاب بر اساس کنوانسیون رامسر:

تالابها شامل نواحی علفزار تالابی، ماندابی هستند که به صورت طبیعی یا مصنوعی، دائمی یا موقت، دارای آب ساکن یا جاری، شیرین لب شور و شور و همچنین مناطق دریایی که در جزر، کمتر از ۶ متر عمق دارند.

کنوانسیون رامسر:

با توجه به اهمیت تالابها، کنوانسیون حفاظت از تالاب ها در تاریخ دوم فوریه سال ۱۹۷۱ (۱۳ بهمن ۱۳۴۹) در ایران و در شهر رامسر شکل گرفت. که خود نقطه عطفی به منظور حفاظت و بهره برداری بهتر از این اکوسیستم حساس و شکننده می باشد. از این تاریخ به بعد کلیه اقدامات مربوط به تالاب های دنیا بر مبنای این کنوانسیون اجرا می گردد.

نمونه بروشور طراحی و چاپ شده

گام ششم: تجهیز سایت پرنده نگری از طریق ساخت و تامین نیمکت

با توجه به تفاهم نامه صورت گرفته اقدامات لازم و به شرح ذیل در این خصوص صورت گرفته است.

الف: تشکیل جلسات هماهنگی با اداره حفاظت محیط زیست، سازمان منطقه آزاد چابهار و دفتر طرح

ملی حفاظت از تالاب های کشور

ب: تحویل ساختمان پرنده نگری از اداره حفاظت محیط زیست چابهار بر اساس صورتجلسه و

چهارچوب مشخص

ج: برگزاری جلسات با سازمان منطقه آزاد چابهار در خصوص نحوه و چگونگی بهسازی ساختمان بر

اساس تعهدات مندرج در تفاهم نامه

د: بهسازی ساختمان توسط شرکت تعاونی

ی: خرید و قرارگیری نیمکت در ساختمان

۳ دستگاه اسپلیت خریداری شده برای نصب و تجهیز مرکز پرندهنگری

منابع:

ابراهیم زاده ، عیسی. ۱۳۸۴. طرح جامع تعیین و تدوین استراتژی توسعه محیط زیست استان سیستان و بلوچستان، پژوهشکده علوم زمین و جغرافیا، دانشگاه ۴۰۹ - سیستان و بلوچستان، صص ۳۷۱.

ارزشگذاری اقتصادی زیست محیطی تالاب شادگان، ۱۳۸۷. دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم و تحقیقات. مرکز تحقیقات و مطالعات محیط زیست و انرژی.

حاج رسولی ها، محسن. ۱۳۷۱. معرفی گونه های لابستر خاردار در آب های ساحلی کشور و بررسی جنبه های شیلاتی آنها، اولین سمینار علوم دریایی و جوی در ایران ، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، صفحه ۷۲.

دانه کار، ۱۳۸۵ ، شناسایی و پهنه بندی مناطق حساس ساحلی استان سیستان و بلوچستان، اداره کل منابع طبیعی استان سیستان و بلوچستان، 258 ص.

علایی طالقانی، محمود. ۱۳۸۲. ژئومورفولوژی ایران، چاپ دوم، تهران: انتشارات قومس، صفحه ۴۰۴.

نگارش، حسین. محمود، خسروی. ۱۳۷۷. کلیات ژئومورفولوژی ایران، نشر دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان.

معاونت محیط زیست دریایی، طرح جامع شناسایی منابع و پهنه بندی فضایی محیط زیست ساحلی دریای مکران.

معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی، دفتر زیستگاه ها و امور مناطق، طرح مطالعات مرحله تفصیلی تهیه طرح مدیریت منطقه حفاظت شده گاندو، جلد چهارم و پنجم: ناحیه طبیعت گردی گسترده و متمرکز.

Arkema K.K. Abramson S.C. Dewsbury. 2006. Marine ecosystem-based management: from characterization to implementation. *Frontiers in Ecology and the Environment* 4: 525-532.

Batema D.L. Kaminski R.M. Magee P.A. 2005 Wetland invertebrate communities and management of hardwood bottomlands in the Mississippi Alluvial Valley. In: Fredrickson LH, King SL, Kaminski RM (eds) *Ecology*

and management of bottomland hardwood systems: the state of our understanding. University of Missouri-Columbia, Gaylord Memorial Laboratory Special Publication No. 10, Puxico, Missouri, USA

Befus K.M. Cardenas M.B. Ong J.B. Zlotnik V.A. 2012. Classification and delineation of groundwater–lake interactions in the Nebraska Sand Hills (USA) using electrical resistivity patterns. *Hydrogeology Journal* 20(8): 1483-1495.

Das S. Vincent J.R. 2009. Mangroves protected villages and reduced death toll during Indian super cyclone. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 106: 7357-7360

Dahl T.E. 2006. Status and trends of wetlands in the conterminous United States 1998 to 2004. U.S. Fish and Wildlife Service, Washington, DC

Fredrickson L.H. 2005. Contemporary bottomland hardwood systems: structure, function and hydrologic condition resulting from two centuries of anthropogenic activities. In: Fredrickson LH, King SL, Kaminski RM (eds) *Ecology and management of bottomland hardwood systems: the state of our understanding*. University of Missouri–Columbia, Gaylord Memorial Laboratory Special Publication No. 10, Puxico, Missouri

Frits H. Wendy G. Peter P.V.K. Tommy G. Jinie D. 2006. Communication, Education and Public Awareness (CEPA), *A Toolkit for National Focal Points and NBSAP Coordinators*.

Gray M.J. Kaminski R.M. 2005. Effect of continuous vs. periodic winter flooding on bottomland hardwood seedlings in Mississippi greentree reservoirs. In: Fredrickson LH, King SL, Kaminski RM (eds) *Ecology and management of bottomland hardwood systems: the state of our understanding*. University of Missouri, Gaylord Memorial Laboratory Special Publication Number 10, Puxico, Missouri

Jenkins A.P. Jupiter S.D. Qauqau I. Atherton J. 2010. The importance of ecosystem-based management for conserving migratory pathways on tropical high islands: A case study from Fiji. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems* 20: 224-238.

Nelms K.D. 2007. Wetland management for waterfowl: a handbook. Mississippi River Trust, Stoneville

Pirot J.Y. Meynell P.J. Elder D. 2000. Ecosystem Management: Lessons from Around the World. A Guide for Development and Conservation Practitioners. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. x + 132 pp.

Ramsar Convention Secretariat. 2010. Wetland CEPA: The Convention's Programme on communication, education, participation and awareness CEPA(2009-2015). Ramsar handbooks for the wise use of wetlands, 4th edition, vol. 6. Ramsar Convention Secretariat, Gland, Switzerland.

Sandhills T.F. 2014. Sandhills Task Force Strategic Plan. Printed by the Nebraska Game and Parks Commission, Lincoln. 30 pp.

Schoenholtz S.H. Stanturf J.A. Allen J.A. Schweitzer C.J. 2005. Afforestation of agricultural lands in the Lower Mississippi Alluvial Valley: the state of our understanding. In: Fredrickson LH, King SL, Kaminski RM (eds) Ecology and management of bottomland hardwood systems: the state of our understanding. University of Missouri–Columbia, Gaylord Memorial Laboratory Special Publication No. 10, Puxico